

Ю.С.Ібрагім,

аспірантка кафедри загальної педагогіки,

yuliya-ibragim@yandex.ru

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди, м. Харків

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО З ПИТАНЬ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ РОЗУМОВОЇ ПРАЦІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Формування культури розумової праці сучасного студента актуальна проблема сучасності. Важливість її визначається впливом на якість знань і вмінь, які формуються; розвиток пізнавальної активності студентів; розвиток мислення, творчих здібностей.

Питання наукової організації праці досліджували Н.В.Буряк, В.Ф.Паламарчук, В.О.Пунський, І.П.Раченко, Б.О.Русаков, М.В.Черпінський та інші вчені.

Теорію і практику формування культури розумової праці збагатив В.О.Сухомлинський, який визначив її як активну мисленнєву діяльність з метою правильного, наукового пізнання дійсності, працю душі й духу, могутню силу, що творить міцну особистість.

Важливо, що культуру розумової праці В.О. Сухомлинський розглядав у системі розумового виховання, яке забезпечує „оволодіння знаннями і формування наукового світогляду, розвитку пізнавальних і творчих здібностей, виховання інтересу й потреби у розумовій діяльності, у постійному збагаченні науковими знаннями, у використанні їх на практиці”[1, 219].

Вивчення праць педагога дозволяє визначити певну систему форм культури розумової праці, змістовні компоненти якої включають:

- оволодіння необхідними вміннями, зокрема, спостерігати явища оточуючого світу, порівнювати, протиставляти, знаходити незрозуміле, вміннями висловлювати думку, виділяти логічно завершені частини у прочитаному, встановлювати взаємозв'язок і взаємозалежність між ними, знаходити в книзі необхідний матеріал, робити попередній логічний аналіз тексту в процесі читання;

- знання загальних правил розумової праці, її ритмічності, регулярності у чергуванні праці й відпочинку, тобто дотримання режиму розумової праці, дозволить розподілити навантаження на всі функції організму й знизити можливість перевтоми;

- розвиток когнітивної сфери особистості, а саме: відчуття та сприймання як активних процесів пошуку й обробки інформації; різних видів пам'яті: логічної, моторної, зорової, а також логічних при-

йомів запам'ятовування; властивостей різних видів уваги, зокрема, мимовільної, довільної та післядовільної; мислення та шляхів підвищення його продуктивності;

- сформованість певних якостей особистості, таких як сила волі, відповідальність, активність, вміння контролювати себе, власні емоції, дисциплінованість, гнучкість, самостійність, критичність [2,246].

Ця система може бути основою для розвитку конкретної моделі формування культури розумової праці у вищих навчальних закладах.

Л.Д. Зеленська, канд. пед. наук, доцент
Харківський національний педагогічний університет
ім. Г.С.Сковороди, м. Харків

МІЖНАРОДНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ ПРО ЗМІСТ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ АВТОНОМІЇ Й АКАДЕМІЧНИХ СВОБОД

Як відомо, ідеї академічної свободи й університетської автономії завжди виступали незмінною цінністю. Ці ідеї лягли в основу статутів перших середньовічних університетів і слугували зразком для всіх типів вищих навчальних закладів протягом нової й новітньої історії.

В останні десятиріччя розширення університетської автономії й академічних свобод набуло рис світової тенденції. Такі зміни зумовлені, перш за все тим, що сьогодні головне завдання вищої освіти полягає в підготовці творчих, здатних генерувати нові ідеї випускників. А досягти цього можна лише в середовищі, яке забезпечує вільний, незалежний, об'єктивний і науковий пошук без зайвого втручання зовні. Так, на думку президента Міжнародної асоціації університетів В.Камба, для повноцінного виконання своїх функцій, університети повинні бути наділені свободою ведення справ без будь-якого зовнішнього втручання, мати право організовувати внутрішню діяльність, приймати рішення, створювати власні навчальні й науково-дослідні програми, самостійно визначати чому і як навчати».

Вищезазначене дає підстави для визначення сутнісних характеристик понять «академічна свобода» й «автономія університету». Зокрема, академічна свобода акумулює право членів університетської корпорації думати, говорити, сперечатися, піддавати сумніву усталені ідеї. Під автономією університету розуміють право самостійно, незалежно від центральних і місцевих органів влади, а також церкви приймати рішення з питань навчання й наукових досліджень, організації й функціонування діяльності університету.